DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA, PRACTICA,

SISTENS

AEGRVM HYDROPE EX QVARTANA LABORANTEM ET RESTITVTVM,

QVAM

IN ALMA FRIDERICIANA,

DIVINI NVMINIS AVSPICIIS,

PRAESIDE

N. FRIDERICO HOFFMANNO,

ORDINIS MEDICI SENIORE ET h. t. DECANO,

PRO DOCTORIS GRADV

ſummisque in arte ſalutari honoribus, inſignibus & privilegiis ſolemniter obtinendis,

AD DIEM NOVEMBRIS A. C. MDCCXXV.

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

publicæ eruditorum diſquiſitioni ſubmitto,

AVCTOR

THEODOR WILHELM GROTHVS,

OSNABRVGENSIS, GVESTPHALVS.

HALAE MAGDEB. Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typ.

30

DEO,
PATRIAE,
PARENTIBV

ET

PRAECEPTORIBV

LEVIDENSES HASCE PAGELLAS
SACRAS FACIT

AVC

PRAEFATIO.

QVum laboribus academicis, ſpecimen profectuum inaugurale exhibendo, colophonem imponere neceſſe eſſet; diu multumque dubius perpendi, quænam res, e foro medico disquiſitioni materiam, cum vſu practico coniunctam, ſubminiſtrare poſſit. Tandem amor in patriæ ſalutem, mihi dictitauit; non inutile fore, ſi de morbis Gueſtphalorum endemiis, vel eorum regioni maxime familiaribus, aliqua in medium proferrem. Præſertim quum exoptata mihi obtigerit occaſio, fidas obſeruationes, ad exponendum hoc ampliſſimi ambitus argumentum neceſſarias, ex Illuſtr. Dno Præſide & celeberrimo Dn. Dre Iunckero, priuatis ſermonibus percipiendi. Iam igitur inceperam, plura, quæ huc pertinebant contexere, genuinas obſeruationum cauſſas ex ſolidis theoriæ medicæ fundamentis arceſſere, ac deinde ad vſum, vt fieri decet, therapeuticum adplicare; ſed quum longius in elaboratione huius thematis progrederer, animaduerti, tantam eſſe morborum in Gueſtphaliæ oris ſolemnium multitudinem,

vt ſi pro dignitate eos ſigillatim pertractare vellem, non diſſertatio, ſed liber haud exiguus mihi conſcribendus eſſet. Etenim tum ſcorbutus, varias, Prothei inſtar, formas induens, & ex hoc arthritis vaga & pertinax, (quam die Bahren adpellitant) nec non vlcera manantia cacoëthea, tum tædioſiſſima ſcabies, tum pleuritis & peripneumonia ſæpius ambigua & fatalis, item febres intermittentes, diuturnæ & refractariæ, præcipueque illud Medicorum ſcandalum, quartana, & ex hac quam ſæpiſſime natus hydrops inter inquilinos Gueſtphaliæ morbos numerantur. Quapropter alia mihi ratio ineunda fuit & meditationes ſolum ad vnam alteramue horum adfectuum ſpeciem dirigendæ. Ex his, licet me non fugiat aquam inter cutem a medentibus ſæpe notatam & euolutam fuiſſe; tamen præ cæteris hunc morbum elegi, vtpote qui non ſolum ex peruerſa victus & viuendi ratione Gueſtphalis haud raro infeſtus eſt, ſed etiam plerumque ex febribus intermittentibus, præſertim quartana, & hæmorrhagiis, perperam tractatis oritur eosdemque affligit. Quare non male me patriæ conſulturum fore putaui, ſi noxam hanc iisdem æque grauem ac familiarem publice aperirem, ac inprimis explicata genuina febrium, præſertim quartanæ, curatione docerem, quibus præſidiis effici poſſit, ne hydrops & periculoſi eiusmodi tumores ſuperueniant, vel inſequantur; denique etiam vt exemplo commonſtrarem lenem methodum, heroica, quam multi in cælum laudibus ferunt, atque vnice conſectantur, non modo tutiorem eſſe, verum etiam viribus & poteſtate ſuperiorem.

Atque vt hæcce veritas quotidianis ſuffulta documentis iam eo luculentius eniteſcat, ſingularem caſum qui hydropicum Gueſtphaliæ incolam ibidemque curatum exhi-

exhibet, in hoc ſpecimine enarrandum & enodandum ſuſcepi. Ita quidem vt hoc argumentum duobus capitibus altero theoriam, altero medelam partim quartanæ, partim huic ſuccedentium hydropicorum tumorum ſim expoſiturus. Faxit immenſa Diuini Numinis benignitas, vt quæcumque heic pro ingenii mei tenuitate tradidero, in ipſius gloriam & hominum ſalutem, tamquam primarios medicinæ ſcopos dirigantur vniuerſa.

HISTORIA MORBI ET MEDICATIONIS.

G Veſtphalus iuuenis XXX circiter annorum, robuſtus, procerus, ſanguineus, leuiter cholericus, vitæ generi admodum laborioſo addictus, ab incunabilis fere ſanus, impiger, vt ruſtici tempore Maiali ibidem ſolent, ad oras Belgii extremas excurrerat, vt ex ceſpitum bituminoſorum, vulgo Torff dictorum præparatione, victum ſibi adquireret hiemalem. Aeſtate tunc frigidiuſcula humidaque exiſtente & accedente diæta craſſa, inordinata & concoctioni refractaria, febre intermittente corripiebatur tertiana. Hæc quum labores iſtius interrumperet, medicam Practici cuiusdam Grœningenſis implorauit opem, & ab iſto pulueres quosdam accepit, eius qualitatis, vt labia & linguam ipſius adſtringente quadam vi contraherent. Febris quidem aliquot puluerulenti huius medicaminis doſibus ſtatim, vti æger dixit, perſanata, aut rectius dicendo, ſuppreſſa videbatur, ſed tamen prægreſſis corporis languoribus, intra decem dierum ſpatium nouis inſultibus tertianariis iisque vehementioribus recrudeſcebat. Ad hosce iterum ſubigen-

dos, Medicus eodem ſuppreſſionis effectu idem remedii genus adhibuit, & quod mirum, quum febris denuo rediret, eandem medicationem in duabus ſubſequentibus recidiuis repetiit, adeo vt demum poſt quartum ſuppreſſionis tentamen febriles motus conquieſcerent. Ruſticus licet ex ſingulari virium exſolutione, artuum præprimis, item faſtidio, preſſionibus circa præcordia & hypochondria laboraret; inceptos tamen labores indies ſtrenue continuare contendit. Aſt nec Medicus, nec æger ſolide ſunt gauiſi, quum poſt duas circiter hebdomades, patiens nouos rurſum perſentiſceret paroxyſmos febriles, non autem vt antea ordinatos, tertianarios, ſed confuſos & anomalos, qui tamen poſt aliquot dierum interuallum in typum febris quartanæ legitimum tranſiebant. Miſellus iſte quia omnes fructus, quos tot tantique labores reddiderant, omniaque bona paruula licet, corporis curæ & valetudini inſumſerat, ſe quartanarium medicæ ſubiicere tractationi nequiuit; ſed per octo, & quod excurrit, hebdomades ſoli naturæ negotium commiſit, ſatisque habuit, dies intercalares operi faciundo impendiſſe. Poſteaquam vero tali modo ſummulam quandam accumularat, occaſioni intentus & maioris lucri auidus, æquo animo diutius ferre non potuit, quod paroxyſmus febrilis tam ſæpe laborem interpellaret, ad alium Medicinæ Practicum ſe contulit. Qui quidem pharmaca valentiora, excalefacientia graui odore naribus, nec leuiore ſtimulo linguæ moleſta ſimulque ſtyptica propinauit, iisque intra paucos dies contumaciam, huius infenſæ febris, vt putabat, retudit. Sed audiamus quo ſucceſſu. Protinus & vires concidebant, & ſomnus adeo nihil reficiebat, vt æger plane languidus priſtinos labores ſuſtinere nequiret & deinde

inde nonſolum, cum moleſta ponderis ſenſatione, abdomen intumeſcere, ſed etiam crura & pedes œdemate pallido, tactu frigido, indolente quadantenus tamen grauitate moleſto, corripi ſentiret. Vrina quæ parciſſime emittebatur tenuiſſima adparebat. Paſtum, ob adpetitus proſtrationem parciſſimum reſpirandi difficultas, ſtrictorii dolores & præcordiorum anguſtia ſemper, excipiebant. Tandem etiam caput, pectus & brachia, quæ antea marcida adparuerant, aquoſo duriuſculo eleuabantur tumore, ſimulque aluus magis lubrica, æſtusque aliquando volatici obſeruabantur. Ægrotans tali adflictus calamitate, quum in patriam rediret, ibi Practicum quendam ex ſchola Illuſtris Stahlii prodeuntem, eruditione æque ac pietate celeberrimum arceſſit. Hic omnibus circumſtantiis bene penſitatis, ter de die ſcrupulum vnum tartari vitriolati & circa ſomnum doſin pilularum balſamico confortantium propinauit, quæ, per octiduum continuatæ, quod notandum ſepties aliquando octies aluum duxerunt, vnde tumor etiam, præcipue partium ſuperiorum ita euanuit, vt ſcrobiculum cordis, cuius nullum antea erat veſtigium, diſtincte videre licuerit. Succeſſit etiam & maior quies nocturna & adpetitus vegetior & vrina ſenſim largius ſtillauit. Eadem hæcce remedia, quum in ſecunda hebdomade iterum ab ægrotante ſumerentur, œdematoſus tumor ad genua vsque ſubſidebat. In tertio octiduo quum matutino tempore bis quadraginta guttulæ eſſentiæ cuiusdam reſoluentis ſupradicto ſali medio & pilulis a meridie & veſperi datis adiungerentur, conualeſcendi ſpes lætior adfulſit, œdemate ad taleolos vsque depulſo. Inſiſtendum ergo huic methodo, & reliquias morbi eadem via diſſipandas eſſe Medicus iudicauit. Quod licet exſpectatione

tione

tione tardius ſuccederet, tumore reliquo circa articulationes pertinacius ſubſiſtente & pilulis nullam euacuationem præſtantibus; tamen quum æger ad vires & alacritatem indies maiorem rediret, admonitus de laboribus ſolitis denuo ſuſcipiendis, obſequio & patiente medelæ ſuperioris continuatione, tandem priſtinam valetudinis integritatem feliciſſime recuperauit.

CASVS EXPLANATIO.

CAP. PRIMVM IDQVE THEORETICVM.

§. I.

HAbes heic B. L. accuratam morbi hiſtoriam, ex qua ſtatim luculenter perſpicis ex peruerſa diæta in noſtro ægrotante ortam eſſe febrem intermittentem tertianam, quam deinde male curatam excepit quartana. Hæc autem iterum ex ſiniſtra medicatione in dira hydropiſeos tranſiit pathemata. Et quidem ordine non admodum conſueto, primo enim tumor abdominis, deinde œdemata & tandem ſtatus conſequutus eſt anaſarcodeus. Adpellaui tumorem iſtum non tympaniticum, quia pugno percuſſum abdomen non tympani inſtar reſonuit, neque murmura, nec ſonitum, nec rugitum, quæ tamen in tympanitide plerumque obſeruantur, edidit, præterea moles ac pondus abdominis in tympanitide non adeo perſentiſcitur, ac in iuuene noſtro ægrotante. Quod porro tumor pedum œdematis ſtricte ſic dicti, & impedito libero progreſſui humorum originem ſuam debentis, genium exhibeat, probat pallida, frigida atque indolens eiusdem conſtitutio, quæ omnia

in aliis tumoribus e. g. podagricis, eryſipelaceis, congeſtoriis quam longiſſime abſunt. Et quum partium ſuperiorum tumor, duriuſculam foueasque relinquentem, non autem pendulam, mollem & flaccidam inflationem oſtenderit, anaſarcodeum tumorem, minime vero cachecticum adpellare ſatius eſſe exiſtimaui.

§. II.

Explicata morbi indole, procedo ad digniſſimam raritatis vel frequentiæ huius morbi conſiderationem, ex qua vti alias in cæteris adfectibus; ita heic quoque non mediocre emolumentum in practicas redundare poteſt adplicationes. Hydrops quidem ex ſe & ſua natura, ſi recte calculum ponamus, rariorum morborum familiæ inſerendus eſt, ita, vt nec ætatibus, neque ſexui, neque cauſſis conſpicuis, neque tandem indiuiduis aliter quam reuera rarius obtingat. Cur vero in Gueſtphalia tam frequens ſit, vt ab Excellent. D. Præſide (*) in endemiorum morborum numerum ſit relatus, ex ſequentibus liquido patebit.

§. III.

Primo ſciendum, quod Gueſtphali craſſa, inordinata & concoctioni refractaria vtantur diæta, carnibus nimirum & petaſonibus infumatis, aſellis aere induratis, fabis exſiccatis maioribus, placentis ex farina fagopyri crudis, nec bene coctis, nec fermentatis, aliisque huius generis cibis ſeſe delectantes. Deinde etiam permulti eorundem, inprimis infimæ ac ruſticæ plebis homines, vt noſter hicce æger, æſtate ad Batauos migrant, ceſpitibus fodiendis, frumento metendo & fœniſecio victum ſibi in hiemem paraturi, vbi aquam turbidam, & acidam terreſtremque

B lactis

(*) Medic. ſyſtemat. Tom. II. p. 138.

lactis partem vel oxygala aliaque dyspepta ingerunt, & ſæpius in locis vdis & paludoſis degunt, fœtentem limum emoliuntur, & dum ceſpites parant, calefacta labore corpora ſubinde in frigidam immergunt. Ex quo fit, vt complures in varia mala e. c. quotidianam, tertianam & quartanam implicentur, atque hæc ſimul cum mercede in patriam reportent.

§. IV.

Harum vero febrium pertæſi, easdem remediis domeſticis, ex quercu deſumtis, alumine & nuce moſchata, quinquefolio, tormentilla, aliisque infauſto omine ſupprimunt, ne dicam quod ipſi *Medici* tam in itinere quam alibi conſulti, chinchinam ipſis largius & intempeſtiue offerant, atque adeo hinc natæ ſuſpectæ eiusmodi adſtrictionis agant architectos. Hinc illæ lacrymæ, hinc iſta vulnera. Permulti enim eorum quotidiana experientia in dirum incidunt hydropem, & tunc haud raro iterum methodo heroica tractati, miſerrime præmaturo fato intercipiuntur.

§. V.

Equidem ſcio, non paucos heic reclamare & frequentiam hydropis in Gueſtphalia aliunde deducere, & vel craſſæ diætæ, vel nimio ſpirituum ardentium abuſui adſcribere conari; ſed fruſtra ſane, ſi hoc ſolummodo vrgeant. Nam Ruſſos & Polonos, immoderatius, quam Gueſtphali ſolent, huncce potum ingurgitantes in hydropem non adeo frequenter incidere nouimus. Succurrit mihi ſimile exemplum in Anglia, in qua Liſterus notauit, a quinquaginta vel circiter annis, longe maiori numero quam olim ibidem conſueto hydropem præualuiſſe, atque hic auctor cauſſam quidem deriuat ab immodico & liberaliori

liori ſpiritus vini vſu; ſed probabilius, & prouidæ obſeruationi magis conſentaneum eſt, abuſum Ieſuitici corticis in febribus, quem propterea merito taxat Gideon Haruæus, potiorem huius fundi eſſe calamitatem.

§. VI.

Qua vero ratione huiusmodi damna exoriantur, iam ſub reſolutione huius caſus, ea quæ propoſito meo conuenit, breuitate enucleabo. Primum igitur oſtendendum eſt, quomodo febris tertiana in quartanam intermittentem ſit conuerſa. Satis ſuperque eſt peruulgatum, quod febris tertianæ indoles in eo conſiſtat, vt mucus & viſcida ſemicocta materia, per ſanguinis ad interiora congeſti ſecretiones ſeroſo lymphaticas, emolliatur & eliquetur, deinde etiam vt ipſi humores vehiculum pro ipſa egerenda præbeant. Si vero hicce motus ad corporis centrum per adſtringentia interiora contrahendo intercipitur, tum nonſolum materia iſta noxia in primis viis inauſpicato permanet, ſed partes vicinæ etiam vt hepar meſenterium aliaque viſcera hypochondriaca conſtringuntur. Vnde materia in iſtis genteſcit, maioremque nanciſcitur ſpiſſitudinem & ipſæ etiam ſecretiones ſufflaminantur.

§. VII.

Huncce viſcerum hypochondriacorum ſtatum, natura motibus febrilibus quartanariis corrigere atque tollere intendit, quod frequentior & quotidiana experientia omnino comprobat. Aſt quare natura tantummodo ſingulis quatuor diebus, & non alio tempore hocce moliatur opus; cauſſam ſolidam ſiue mechanicam, ſiue metaphyſicam aut moralem dum me latet, adducere nequeo. Quod quidem aperte eloqui non erubeſco; dum præſtantius eſſe arbitror ignorantiam ingenue confiteri, quam

friuolis commentis, aut obſcuriorum cauſſarum allegatione, ſubtilis eruditionis gloriolam aucupari. Quod ſi tamen alius quispiam lucem hisce tenebris ſe accendere poſſe confidat, eum lubentiſſime audiam, & ſi quid vero ſimile proferat non a me ſolum ſed etiam a cunctis medentibus maximam gratiam inibit.

§. VIII.

Iam filum hiſtoriæ nos perducit ad conſiderandum hydropem, qui in noſtro ægro excepit quartanam. Cuius rei ſequentem fiendi modum fuiſſe reputo. Ex phyſiologicis liquet, viſcus hepaticum ſegregationi lymphæ purioris, a ſero ſalſo pingui dicatum eſſe, quod ex copioſiſſimis vaſis ſic dictis lymphaticis in hepate reperiundis ſatis videre eſt. Hæcce vero ſaluberrima ſecretio, ſi per tales conſtrictiones turbetur aut aliquando plane intercipiatur, tunc lympha a diuturniori ſeri connubio denteſcit, & in ſpiſſiorem, turbidiorem, mucidam & tenacem abit conſiſtentiam. Quare vero lympha & ſerum non perpetuo inter ſe temere commixta relinqui poſſint, ſequens ratio illuſtrius explicabit. Ingens eſt discrepantia inter conſiſtentiam gelatinoſam & mucoſam, iſta calore & transpreſſione per organa poroſa, fibroſa, ſpongioſa attenuatur, hæc vero calore nil fluidior redditur, neque transpreſſioni tali obſequitur, ſed potius vaſa obſtruit & infarcit capillaria. Accedit etiam, quod ſerum cum lympha diutius coniunctum eandem ſalſedine ſua inficiat atque hac corruptela mixtionem illius prorſus contemeret. Vnde ſi humores hi non debite per vices ſequeſtrentur, ſequitur inde eo magis certo & manifeſto citatum illud a nobis magnum incommodum, nempe dyscraſia ſpiſſa, mucida, ſalſa, ſeri fluiditatem ita irretiens, vt nulla ſuffi-

ciens

ciens ſecretio atque excretio perpetrari, lympha vero officium ſuum in alendo corpore noſtro amplius explere nequeat.

§. IX.

Ex hacce conſideratione tamquam ex prima ſcaturigine, omnium fere ſymptomatum in ægro noſtro obuiorum cauſſæ rectiſſime deriuari poſſent, ſi id propoſita breuitatis ratio pateretur. Interim exempli loco tantummodo aliquot ſymptomatum explicationes in medium proferam. Nimirum primo vnde tenuis & parciſſima ægro tantis urina originem traxerit. Quod facillime concipi poteſt. Nam ſpiſſius & mucoſum ſerum, cribrum renale arctiſſimum tranſire non potuit, & fluidiſſima huius humoris portio per minutiſſima vaſa ſecedere ſolum apta emiſſa fuit. Pari ratione ſerum mucidum per poros ſubtiliſſimos cutaneos ſeparari haud potuit, vnde ibi reſtagnans & impeditius progrediendo, humiditate fibrarum ſubcutanearum tonum ita deſtruxit, vt copioſiori, immo paucarum tenerrimarum halituoſarum ſeri partium, vaporoſæ expanſioni facillime cedentes, partim aquoſum, partim halituoſum, ſpongioſum, ſpumidum eiusmodi tumorem hinc efformauerint.

§. X.

Antequam practicam aggrediar tractationem, paucula tantummodo circa prognoſin annotare, ab inſtituto meo non erit alienum. A priſcis iamtum temporibus periculoſa quartanæ & hydropis prognoſis artis ſalutaris cultoribus ſatis innotuit, hydropem & quartanam medicorum ſcandala pronuntiantibus. De quartana, qua tali, ſi viſcera nimirum adhuc ſunt illæſa, hæc effata dignitatem ſuam minime tuentur; hodie enim, per methodum in practica

 ctica

ctica explicatione collaudatam, ibidemque nominata remedia, gratia fauente diuina, omnes fere quartanarii, ſine ſuſpectis quibusdam recidiuis, aut aliis morbis ſuperuenientibus curantur & in integrum reſtituuntur. Cum hydrope vero aliter res eſt comparata, namque ſi viſcerum & organorum labes e. c. meſenterii & pancreatis ſcirrhoſitas, hepatis exarefactio, aut in aliis irreparabilis expanſio, immo vaſorum lymphaticorum ruptio inualuit, vix aut plane non ſolida huius morbi medicatio eſt exſpectanda. Si autem fundi calamitas, tantummodo in humorum vitio, aut incipiente quadam obſtructione viſcerum alias integrorum inprimis febribus male ſuperatis ſuccedente lateat, ſolida morbi reſtitutio ſolidius etiam ſperari poteſt, licet therapia multis etiam aliquando difficultatibus non deſtituatur.

CAPVT II.
ET QVIDEM
PRACTICVM.

§. I.

QVemadmodum in omnibus conſiderationibus, ex veris Naturæ, phœnomenis deſumtis, non ſufficit, ad ſubtiles ſpeculationes animum intendere, & deinde in iis acquieſcere; ita in medicis digniſſimum hocce momentum inprimis obſeruandum eſſe reputo, ne in ſubiecto tanti ponderis vacuam curioſitatis nebulam captemus, & in eius ambitu requieſcere ſtudeamus, ſed omnia ad vſum & neceſſitatem practicam referamus, & ea propter magis rem notam tritamque

tamque recoquere & in aptiorem vſum mutare laboremus, quam pro more erudito raritatis aut curioſitatis titulum adfectare ſtudeamus.

§. II.

Priusquam vero methodum tumores hydropicos curandi demonſtrem, antea nonnulla de genuina quartanæ tractatione in medium proferre, & ita tumores tales anteuertere, officio meo quam maxime erit conſentaneum. Quum vero ſigna & ſymptomata huius febris etiam in vulgus nota ſint, & quædam theoretica de iſta prælibare, neque locus neque diſſertationis ſpatium permittat, ſtatim indico, quod felix atque tuta curatio hisce nitatur fundamentis. In quartana duo momenta nobis obueniunt expendenda, materia & motus. Materia in viſceribus cum vena portæ connexionem habentibus infarcta, mucoſa, lenta, viſcida tenax eſt præparanda, incidenda & reſoluenda. Nil enim iuxta monitum diui Cois mouendum niſi antea mobile ſit redditum. Deinde hæc ad motum apta atque correcta per aluum, renes & corporis peripheriam educenda eſt. Poſtea viſceribus adfectis hypochondriacis, ob ſtabulantis & infarctæ materiæ copiam debilitatis, firmitas naturalis & robur tonicum reſtituendum eſt. Tandem ſi hac ratione cauſſa morbi primaria eſt ſublata, motus tamen adhuc durantes & in conſuetudinem degenerantes obſeruantur, tutis, fidis, ac probatis remediis iſti ſunt ſiſtendi.

§. III.

Medicamina quæ primæ ſatisfaciunt indicationi, materiamque ſpiſſam incidunt, ex mineralium ſerie ſunt ſalia neutra ſic dicta digeſtiua, & e vegetabilibus ſalia lixiuioſa imprimis ex herbis reſoluentibus parata, quæ vltimæ

mæ etiam ipſæ cum radicibus incidentibus & gummatibus temperatis, reſoluentibus propinatæ, in ſaburra mucida reſoluenda operæ pretium faciunt. Interim de ſalibus lixiuioſis eſt notandum, quod mucum primarum viarum, aliorumque viſcerum nimis crude ac vehementer adgrediantur & colliquent, vnde fortior illorum vis diuretica, & in aliis colatoriis roſiua facultas, parciorem, & non æque ſolitarium vſum ſuadet. Materia correcta optime ex corpore eliminatur & quidem per aluum ope pilul. Stahl. aut confortantibus Iunckeri. Qui vero hisce remediis numquam ſatis collaudandis aliisque pilulis methodo Becheri correcta confectis deſtitutus eſt, vina medicata ex vegetabilibus reſoluentibus & laxantibus parata non ſine euphoria adhibere poteſt. Quum vero pleraque reſoluentia ſimul ſint diuretica, non opus erit plura remedia diuretico ſcopo in vſum vocare. Periphericam autem excretionem temperatis alexipharmicis promouere rectius a medentibus poſtulatur. Alii ad viſcera corroboranda, quod tertia requirit indicatio, etiam non ſine fructu, ſtomachica, tonica, neruina vſurpant, ſed pil. Stahlianæ & confortantes Iunckeri tituli ſui honorem omnino hic quoque merentur. Motus qui ob pertinacem huius febris indolem, non raro remota iamtum materia perſeuerant, ab aliis decantato cortice Peruuiano compeſcuntur, ſed quum vnusquisque heroicum hocce medicamen adhibendi cautelas non calleat, & alia efficaciſſimæ virtutis præſidia (e. g. tantummodo crocum martis antimoniatum Stahlii teneriorem & ſulphur antimonii auratum vltimæ præcipitationis nominabo) proſtent, cortice hocce Ieſuitico inſidioſo, ſine inſigni praxeos damno, quantum ego quidem reor, carere poſſumus.

§. IV.

§. IV.

Sed quum curationis fundamentum in methodo adhibendi æque, ac in ipſis remediis poſitum ſit, genuinam medendi viam eamque ſpecialiſſimam adponam, quam in permultis quartanariis, cum ſubſequuta plenaria ſanitatis reſtitutione, in perampla & feliciſſima Celeberr. Iunckeri praxi ipſe ſum ingreſſus. Diei febrilis tempore matutino, circa prandium & aliquot horas ante paroxyſmum, immo etiam in paroxyſmo frigoris propinauimus ſemper ſcrupulum ſequentis pulueris. Recipe tartari vitriolati, conch. citrat. ana. Si vero ægri ob diuturniorem & frequentiorem vſum pulueres auerſati ſint, in eorum locum tincturam antimonii ſaturatam, cum liquore terræ foliatæ tartari æquali portione miſtam ſubſtituimus. Et hæc methodus naturæ eſt conuenientiſſima. Hoc tempore enim iſta humores a corporis peripheria ad centrum ſeu ſedem mali ad abſtergendam materiam morbiferam febrilem vrget, & cum materialis correctio & inciſio muci naturæ poteſtati non adeo ſubiecta eſt, tum medici, naturæ miniſtri, officium eſt ſcopum eiusdem conuenienter adiuuare.

§. V.

Atque hæc de præparatione materiæ, quam ante & ſub paroxyſmo tum his, tum diluentibus tepidis intendimus. Euacuationem autem non prius ſimul exequi conamur, quam natura ab æſtuoſis motibus, quibus humores ſub frigore & rigore in viſceribus diutius ſtabulantes

& ſpiſſiores facti, denuo fluidi redduntur, & ad peripheriam propelluntur, remittit, atque ad excretionem peragendam inclinare videtur. Quod cum altero mane plerumque fiat, exeunte paroxyſmo, tum opportunum eſt lenibus alexipharmacis, in quibus ſe nobis ſequentia præcipue adprobarunt, auxiliares manus porrigere. Rec. eſſ. pimp. alb. vincetox. ana drachmam vnam, ſcord. drachm. duas, aut in robuſtioribus Rec. eſſ. imperator. helen. angel. valerian. carlin. ana drachm. ſemis, eſſent. pimp. alb. vincetox. ana drachm. j. eſſ. ſcord. drachm. ij. Pauca hæc ſufficiunt, ad ſerum ſub æſtu febrili reſolutum per meatus ſudoriferos & vrinarios leniter educendum. Nam impetu nihil efficitur, & inprimis calidioribus ſtimulis ſudor, qui iam per ſe in quartanariis ægre ſuccedit, magis inhibetur quam adiuuatur. Primo hoc die intercalari præter hæc nihil aliud præſcripſimus, quam verſus ſomnum ſcrupulum pilul. confort. Iunckeri, quarum efficacia & laudatiſſima facultas ea eſt, vt craſſiorum ſordium euacuatione, materiæ febrilis diſſipatione viſcerum apertione & roboratione, totum fere indicationum numerum expleant. Quamquam non inconſultum ſit, robuſtiores & phlegmaticos craſſioribus impuritatibus oneratos paullo acriori ſtimulo ſub initium exercere, adeoque his confortantibus extr. panchym. Crollii anatice coniungere. Sequente die intercalari eſſ. alexiph. ter de die ſumendam ad triginta guttulas, coniunctis aliquando verſus ſomnum dictis pilulis, præcepimus.

§. VI.

Huic methodo per aliquot hebdomades adhibitæ ſi fe

ſi febris cedere detrectet & euphoria ſubſequatur, ſiſtentia conceduntur; nos aut croco martis antimoniato teneriore aut ſequente vtimur puluere: Rec. ſulphur. antimon. aurat. vltim. præcipitat. tartar. vitriolat. ana gr. xxxvi. M. D. in 6. p. D. S. vna hora ante paroxyſmum capiendus vnus.

§. VII.

Quemadmodum in omni morbo diæta probe obſeruanda, ſic in quartana non leue momentum adfert ad valetudinem recuperandam. Inprimis motus corporis diebus intercalaribus inſtitutus, quod etiam in ægrotante noſtro videmus, optime paroxyſmos miteſcere docet. Vnde & ditioribus commendabilis eſt equitatio. Aer frigidiusculus & humidus qui tranſpirationem impedit, ſi fieri poteſt, fugiendus, ex quo etiam fit, vt curatio quartanæ tempore vernali & æſtiuo melius ſuccedat. Diæta ſit eupepta tenuis, parca & humida; craſſa enim, cruda, acida præcipue ſi voracitas accedat, valde ſymptomata auget & grauiora reddit. E contrario vero embammata ex cochlearia, ſinapi, naſturtio, raphano &c. quæ mucoſum lentorem incidunt & reſoluunt, egregie conducunt.

§. VIII.

Reſtat denique, vt de tumoribus nonnulla adiiciam, qui licet efficaciſſime prædicta methodo tum arceantur, tum etiam plerumque diſſipentur, tamen quoniam diuerſa ratione identidem adparent, diuerſam etiam me-

dicandi viam quodammodo deſiderant. Etenim 1.) ſuppreſſa aut corrupta quartana alii præter languores, ſtricturas alui aut phlogoſes nihil incommodi primum ſentiunt, vbi tumores adhuc in fieri, vt loquuntur, exiſtere coniectura eſt. 2.) In aliis tumores febri pertinaciter duranti iunguntur. 3.) Nonnulli denique ceſſante febre in œdemata & hydropem tranſeunt. Quapropter neceſſe eſt vt ſecundum hos reſpectus variantem methodi rationem ſuccincte aperiamus.

§. IX.

Remedia, quæ huc pertinent & primo partibus conſtrictis laxitatem debitam reſtituunt, ſunt potiones calidæ & infuſa ex ſic dictis aperientibus ac moderate reſoluentibus parata & per epicraſin, vt loquimur, laxantia e. g. rad. ari, pimp. alb. caryophyllat. polypod. quern. rhabarb. herb. capill. vener. fumar. centaur. min. vino & aqua extrahenda. Atque hæc eo commodiora ſunt, quo certius reliquis indicationibus etiam ſatisfaciunt, & ſicuti illuſtria obſeruationum monumenta teſtantur, febrem, ſalutarem iſtum naturæ actum, feliciſſimo euentu reuocant. Eundem, niſi quidem multo ſalubriorem effectum, a continuato pilularum confortantium vſu exſpectare poſſumus.

§. X.

In ſecundo caſu ſi tumores incipientes hydropici, cachectici, œdematoſi, anaſarcodei iamtum cum febre complicantur, ſequentis methodi vtilitatem maximam ex-

perti

perti ſumus. Die nempe febrili hora ſexta & nona pomeridiana gtt. xxx. eſs. alexiph. & ante paſtum & duas horas poſt prandium item in frigoris paroxysmo hunc pulverem præſcripſimus. Rec. conch. citrat. nitri regenerat. nitri antimoniat. ana drach. j. D. in xII. p. Diebus intercalaribus autem ter per diem aut tartarum vitriolatum ſolum aut in robuſtioribus cum ſale lixiuioſo e.g. ononidis, geniſtæ &c. remixtum, coniunctis pilulis confortantibus in vſum vocauimus.

§. XI.

Quid poſtremo agendum ſit in tertio caſu, vbi hydropis ſpecies, quæcumque demum ſit, quartanam ſuppreſſam, aut alio modo male ſuperatam excipit, docet ſuperius excuſſa noſtri decumbentis tractatio. Quocirca pluribus his immorari ſuperſedemus, contenti bina tantummodo medicorum fide digniſſimorum allegaſſe teſtimonia: Cbrr. Iunckerus (*) vix dicendum, inquit, „quam ſalutariter ſe commendent pil. Becheri correctæ „in tumoribus huic febri, de quartana loquitur, ſuper„uenientibus, proſtant enim exempla, vbi febris quar„tana cum tumore per vniuerſum corpus non mediocri„ter ſtipata intra tres hebdomades ſolis hiſce pilulis & „pulueribus digeſtiuis feliciter ſublata eſt, quod caſus et„iam noſter confirmat.

Et illuſtr. Stahl. (**) de viro vegetioris indolis refert, quod

(*) In Conſp. medic. theoretic. pract. Tab. LXXX. Caut. 9. p. 662.
(**) In Diſſ. de intermittentibus turbatis & corruptis p. 43.

quod per pulueres ſalinos & pilulas ſuas balſamicas, quotidie vſurpatas a tumore febrem ſuppreſſam excipiente, & intra octiduum vltra ſcrobiculum cordis præualeſcente, liberatus fuerit penitus. Vltimo Tibi etiam, benignissimum Numen, immortales perſoluo grates, quod mihi vires leuidenſia hæcce pertexendi largiri volueris clementiſſime.

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO

AVCTORI

S. P. D.

FRIDERICVS HOFFMANNVS.

QVo magis ego ſubinde monere & inculcare ſoleo, non aptiorem, non utiliorem, medicam artem, tam docendi, quam addiſcendi, rationem eſſe, ac eam, quæ non per generales tantum præceptiones, verum ſingulares caſus & ſpecialem morborum in diverſis ſubjectis tractationem, inſtituitur: eo magis Tuum, CANDIDATE DOCTISSIME, mihi placuit inſtitutum, quum viderem, Te ad ſpecimen inaugurale ſelegiſſe peculiarem viri experientiſſimi obſervationem, eandemque theoretice & practice pro viribus explanaſſe. Etenim ex facili profecto in cathedra, charta & tironum conſeſſu, morbi admodum truculenti ſine ægro perſanantur: ſed decumbentibus medicas manus porrigere, urgente variorum ſymptomatum choragio, morbi genium ejusque veras cauſſas perſpicere, & ſub mire diſſidentibus circumſtantiis, ſingulis accommodam medendi viam invenire & inire, hoc artis & ſummi judicii eſt. Hic aqua quam maxime hæret iis, qui tantum egregium ſchema curationis morbi, qui raro, vel plane non, ea, qua ſibi confinxerunt facie, incedit, animo imbiberunt, & unum calceum omnibus pedibus inducere nituntur. Contra vero, qui ex completis hiſtoriis, vel ad ipſum lectum, genuinam morborum indolem percipiunt, & mature fideli manuductione diverſis ægrotantium rebus medicandi methodum accommodare ſueſcunt, ii longe felicius & cum certa ratione, ipſius artis exercitio poſtea manum

num

num admovere queunt. Proinde non poſſum, quin Tuum, CANDIDATE NOBILISSIME, *conatum laudem & approbem, quo in utiliſſimo argumento vires ingenii exercere, ſimulque diligentiæ, profectuum & bene in hac noſtra Academia collocati temporis documentum edere laudabiliter anniſus es. Et licet ipſa thematis expoſitio minus ex mente mea, ſed ad normam præceptorum quibus innutritus es, adornata ſit: limam tamen cohibui, nec quicquam in elaborato abs Te ſchediaſmate immutavi, quo totus penitus eſſet & maneret Tuus fœtus; inprimis quum præter ſpem citius ad patrios lares avocareris, & tempus præfixum vix typographo ſuppeteret. Quod ſupereſt, ex animo Tibi de novis quibus exornaberis honoribus gratulor, & ut nunquam cœleſti ac præſenti auxilio deſtituaris, conceptis votis exopto. Vale. Depproper. in Fridericiana Prid. Kalend. Novemb. A.* CIↃ IↃCC XXV.